

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

POVIJEST

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE

šk. god. 2023./2024.

POV.55.HR.T.K1.52

54505

Povijest

Način **označavanja odgovora** na listu za odgovore:

A **X** B ☐ C ☐

Način **ispravljanja pogrešaka** na listu za odgovore:

A ☒ B ☐ C **X**

Prepisan točan odgovor

C

Paraf (skraćeni potpis)

Način **ispravljanja pogrešaka** u ispitnoj knjižici:

~~(Matura)~~ državna matura

Precrtan pogrešan odgovor u zagradama

Točan odgovor

Paraf (skraćeni potpis)

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE

POVIJEST

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Identifikacijska naljepnica
PAŽLJIVO NALIJEPI!

P
O
V

List za odgovore

D-S055

1. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

2. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

3. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

4. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

5. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

6. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

7. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

8. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

9. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

10. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

11. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

12. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

13. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

14. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

15. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

16. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

17. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

18. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

19. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

20. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

21. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

22. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

23. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

24. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

25. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

26. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

27. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

28. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

29. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

30. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

31. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

32. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

33. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

34. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

35. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

36. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

37. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

38. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

Šifra ocjenjivača: _____

POV.55.HR.T.L1.02

54506

NE FOTOKOPIRATI
OBRAZAC SE ČITA OPTIČKI

NE PISATI PREKO
POLJA ZA ODGOVORE

Označavati ovako: **X**

P O V

39.1. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐39.2. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐40.1. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐40.2. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐41.1. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐41.2. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐42.1. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐42.2. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐43.1. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐43.2. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐44.1. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐44.2. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐45.1. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐45.2. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐46.1. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐46.2. A ☐ B ☐ C ☐ D ☐

Zadatak 47. riješite u ispitnoj knjižici.

47.1. Popunjava ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ NO ☐47.2. Popunjava ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ NO ☐47.3. Popunjava ocjenjivač 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ NO ☐

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte **sve** upute i **slijedite ih**.

Ne okrećite stranicu i **ne rješavajte** zadatke dok to **ne odobri** voditelj ispitne prostorije.

Ispit traje **135** minuta.

Ispred svake skupine zadataka **uputa** je za rješavanje.

Pozorno je **pročitajte**.

Možete pisati po listu za **koncept**, ali se njegov sadržaj **neće** bodovati.

Pišite **čitko**. **Nečitki** odgovori bodovat će se s **nula (0)** bodova.

Na **2.** stranici ove ispitne knjižice prikazan je **način označavanja odgovora** i načini **ispravljanja pogrešaka**.

Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti **paraf** (isključivo **skraćeni** potpis, a **ne puno** ime i prezime).

Upotrebljavajte **isključivo kemijsku** olovku kojom se piše **plavom** ili **crnom** bojom.

Kada riješite zadatke, provjerite odgovore.

Provjerite jeste li **nalijepili** identifikacijske naljepnice na **sve** ispitne materijale.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima **50** stranica, od toga **1 praznu**.

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima **od više** ponuđenih odgovora samo je **jedan točan**.
Točan odgovor morate **označiti** znakom **X** na **listu za odgovore**.
Točan odgovor donosi **jedan bod**.

1. Pozorno **pročitajte** povijesni izvor.

„Budi pisar: to te čuva od napora i štiti od svake vrste rada. Čuva te krampa i motike, teških košara. Čuva te od vesla i muka jer nisi ispod brojnih gospodara i pretpostavljenih. Čovjek izlazi iz majčine utrobe i trči prema gospodaru, dječak je na usluzi vojniku, mladić je vojnik koji odlazi u ophodnju, starac je seljak, a odrastao je vojnik. Šepavac je vratar, a slijepac tovi stoku (...) Nadzornik staja počinje raditi čim su konji pušteni u polje, dok se mjeri ječam njegovoj ženi, njegova je kći na brani, njegova služavka je s grupom radnika, a sluga je u spiljama Ture. Kuhar peče kruh i dok ga stavlja u vatru, dok mu je glava u peći, sin ga drži za noge: kad bi mu kliznuo iz ruku završio bi u žeravici. Ali pisar, on je na čelu svakoga posla na ovome svijetu.”

Što se na temelju povijesnoga izvora **može zaključiti** o **položaju pisara** u **egipatskome** društvu?

- A. Radili su u lošim uvjetima.
- B. Radili su teške fizičke poslove.
- C. Pripadali su nižim slojevima društva.
- D. Bili su povlašteni u odnosu na druga zanimanja.

(1 bod)

2. Pozorno **pogledajte** slikovne priloge.

Kojoj prapovijesnoj kulturi pripadaju predmeti prikazani na slikovnim prilozima?

- A. danilskoj kulturi
- B. sopotskoj kulturi
- C. starčevačkoj kulturi
- D. vučedolskoj kulturi

(1 bod)

Povijest

3. Pozorno **pogledajte** slikovne priloge.

Kojoj civilizaciji pripadaju prikazana tehnološka dostignuća?

- A. grčkoj civilizaciji
- B. rimskoj civilizaciji
- C. feničkoj civilizaciji
- D. egipatskoj civilizaciji

(1 bod)

4. **Zbog čega** je Starogradsko polje na otoku Hvaru **stavljeno na** Popis svjetske kulturne baštine UNESCO-a?

- A. zbog prirodnih ljepota polja
- B. jer je polje pripadalo najstarijoj grčkoj koloniji na Jadranu
- C. zbog zaštite poljoprivrednih kultura koje na polju rastu
- D. jer je polje najbolje sačuvana grčka parcelizacija na Sredozemlju

(1 bod)

5. Koja je bila **posljedica reforme** rimske vojske koju je proveo **Gaj Marije**?

- A. skraćivanje vojnoga roka
- B. uvođenje legije kao vojnoga roda
- C. uvođenje stranih plaćenika u rimsku vojsku
- D. korištenje legija u međusobnim sukobima zapovjednika

(1 bod)

Povijest

---

6. Pozorno **pogledajte** geografsku kartu i slikovni prilog.

Kojim je **brojem** na geografskoj karti **označen prostor** na kojemu je **nastalo pismo** sa slikovnoga priloga?

- A. brojem 1
- B. brojem 2
- C. brojem 3
- D. brojem 4

(1 bod)

7. Što je od navedenoga **utjecalo na uspon** Venecije kao trgovačke velesile u **12. stoljeću**?

- A. povlastice od strane Bizanta
- B. pobjeda nad Genovom
- C. zaposjedanje Dalmacije
- D. pad Carigrada pod Osmanlije

(1 bod)

Povijest

8. Pozorno **pogledajte** povijesni zemljovid.

U vrijeme kojega je hrvatsko-ugarskog vladara izvršena prikazana zamjena posjeda s plemićkom obitelji Šubić?

- A. Andrije II. Arpadovića
- B. Andrije III. Mlečanina
- C. Karla I. Anžuvinca
- D. Ludovika I. Anžuvinca

(1 bod)

9. Koji je od navedenih znanstvenika **prevodio** djela o **astronomiji** s **arapskoga** jezika?

- A. Faust Vrančić
- B. Herman Dalmatin
- C. Marin Getaldić
- D. Nikola Gučetić

(1 bod)

10. Čiji su **znanstvenici** u srednjemu vijeku iz Indije u Europu **prenijeli** **sustav** pisanja brojki **po decimalnome** sustavu **s upotrebom nule**?

- A. kineski
- B. arapski
- C. japanski
- D. europski

(1 bod)

11. **Pod čijom** je **vlašću** bila **Istra** u vrijeme **ranosrednjovjekovnoga** hrvatskog kraljevstva?

- A. pod mletačkom
- B. pod franačkom
- C. pod ugarskom
- D. pod arapskom

(1 bod)

12. Pozorno **pročitajte** povijesni izvor.

„Rastislav, moravski knez, posavjetovavši se s knezovima i Moravljanima, uputi poslanstvo k caru Mihajlu: ‘Naši su se ljudi odrekli poganstva i pridržavaju se kršćanskoga zakona, ali mi nemamo učitelja koji bi nam objasnio kršćansku vjeru našim jezikom... Zato nam pošalji takvoga biskupa i učitelja...’ Car pozva (...) i reče: ‘Tu zadaću ne može nitko izvršiti kao ti.’ i posla ga Rastislavu: ‘... evo, poslamo ti... muža dostojna svake časti, blagovjerna, vrlo učena i filozofa.’ Rastislav ga je primio s velikim počastima i sabravši učenike, predao mu ih na učenje. Uskoro je preveo cijelo crkveno bogoslužje i naučio ih jutarnjoj, časovima, večernjoj, povečerju i tajnoj službi (tj. misnoj liturgiji)... I tako je četrdeset mjeseci proboravio u Moravskoj...”

Koji je proces započeo događajem opisanim u povijesnome izvoru?

- A. pokršćavanje Bavaraca
- B. reformni pokret u Katoličkoj Crkvi
- C. odvajanje Crkve na Istočnu i Zapadnu
- D. propovijedanje evanđelja na slavenskome jeziku

(1 bod)

13. Pozorno pogledajte slikovni prilog.

Kakvo je **srednjovjekovno poimanje smrti** prema likovima prikazanim na slikovnome prilogu?

- A. Smrt štedi žene i djecu.
- B. U smrti su svi ljudi jednaki.
- C. Bogati su privilegirani i u smrti.
- D. Seljaci su lišeni posljednjega suda.

(1 bod)

Povijest

---

14. Koji je habsburški vladar dao izraditi prvi sustavni popis hrvatskoga stanovništva te urediti odnose seljaka i feudalaca?

- A. Josip II.
- B. Karlo VI.
- C. Leopold I.
- D. Marija Terezija

(1 bod)

15. Pozorno pročitajte povijesni izvor.

„Smatramo da su ove istine očite same po sebi: da si svi ljudi stvoreni jednaki, da ih je Stvoritelj obdario nekim neotudivim pravima među kojima su život, sloboda i težnja ka sreći; i da su, radi ostvarenja tih prava među ljude postavljene vlade, čija pravedna vlast proizlazi iz pristanka onih kojima vladaju; da kad god neki oblik vladavine ugrožava te ciljeve, pravo je naroda da ga promijeni ili ukloni i postavi novu vladu, koja će se temeljiti na onim načelima, i organizira svoju vlast u onom obliku koji mu se čini najpovoljnijim za ostvarenje njegove sigurnosti i sreće...”

Koje su ideje prosvjetiteljstva iskazane u navedenom ulomku američke „Deklaracije neovisnosti”?

- A. prirodna prava
- B. sloboda govora
- C. vjerska tolerancija
- D. prava žena i djece

(1 bod)

16. Pozorno **pročitajte** povijesne izvore.

Prvi izvor

„Neposredni cilj komunista isti je kao i svih ostalih proleterskih stranaka: formiranje proletarijata u klasu, rušenje buržoaske vladavine, osvajanje politike moći i od strane proletarijata. (...) Komunisti s prezirom odbijaju prikrivati svoje poglede i namjere. Oni otvoreno izjavljuju da se njihovi ciljevi mogu postići samo nasilnim obaranjem čitavog dosadašnjeg društvenog poretka. Neka vladajuće klase drhte pred komunističkom revolucijom. U njoj proleteru nemaju izgubiti ništa osim svojih okova. A imaju dobiti čitav svijet. Proleteru svih zemalja, ujedinite se!”

Karl Marx, Friedrich Engels: „Manifest Komunističke partije”

Drugi izvor

„Predug i pretežak posao te premalena plaća nerijetko su razlog da radnici svojevolumno obustave rad. Ovom čestom i teškom neredu treba dati lijeka, jer ovakva obustava nije samo na štetu poslodavca i samim radnicima, nego škodi i trgovini i javnom blagostanju, to naime obično nije bez nasilja i nereda te često dolazi u pogibelj i javni mir. Pri tom je najuspješnije i najspasonosnije ako vlast zakonima predusretne i spriječi da zlo ne bukne, pomno odstranivši razloge i uzroke zbog kojih se čini da će nastati sukobi među radnicima i poslodavcima. (...)”

enciklika „Rerum Novarum”

U čemu je **razlika u stavovima** autora iznesenim u povijesnim izvorima?

- A. u opisu položaja radnika
- B. u opisu povijesnoga razdoblja
- C. u opisu odnosa poslodavca i radnika
- D. u načinu rješavanja radničkoga pitanja

(1 bod)

Povijest

---

17. Pozorno **pročitajte** povijesni izvor.

„Velocimetar. Tako se zove izum profesora Belušića u Trstu. Taj stroj stavi na kočiju, i onda pokazuje sat kad kočija krene, koliko dugo i kako brzo vozi, zatim kad stane i koliko dugo stoji. Velocimetar doći će dobro posjednikom fijakera, jer će gospodar točno znati, koliko je fijaker vozio, i prema tomu, koliko je zaslužio. „Naša sloga“ piše, da je njezin urednik sa profesorom Belušićem i još sa nekoliko prijatelja kušao vrstnoću toga izuma. Vozili su se od Trsta pa do sv. Bartola. Prvi pokusi uspjeli su vrlo dobro.”

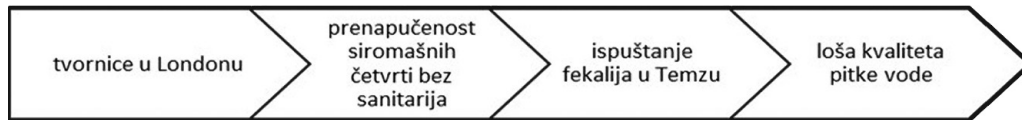
„Dom i svijet 7” (1889)

Koje je **značenje izuma** opisanoga u povijesnome izvoru?

- A. Izum je preteča današnjih brzinomjera.
- B. Izum se primjenjivao samo na kočijama.
- C. Izum je dokinuo upotrebu fosilnih goriva.
- D. Izum je doveo do nastanka prvoga električnoga automobila.

(1 bod)

18. Pozorno **pogledajte** slikovni prilog.

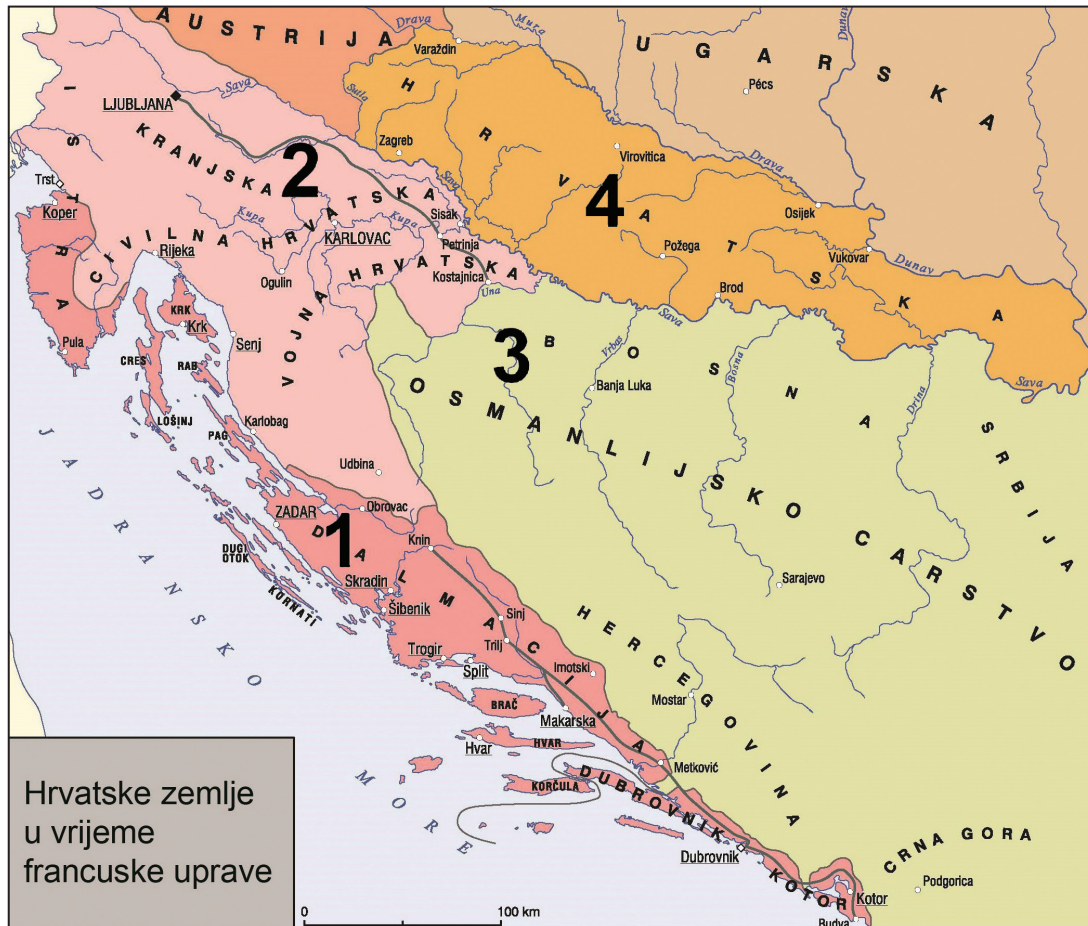
Koja se **bolest** širila gradovima kao **posljedica industrijalizacije** u **19. stoljeću** te je ujedno **nastavak** navedenoga niza **promjena**?

- A. kuga
- B. kolera
- C. malarija
- D. španjolska gripa

(1 bod)

Povijest

19. Pozorno pogledajte povijesni zemljovid.

Koji je **mirovni sporazum** imao za posljedicu **uspostavu Napoleonove vlasti** na području označenom brojem **2**?

- A. u Campoformiju
- B. u Požunu
- C. u Schönbrunnu
- D. u Tilzitu

(1 bod)

20. Pozorno **pročitajte** povijesni izvor.

„Da je ljudski život samo san – do toga su već i drugi dolazili, pa i ja nosim u sebi taj osjećaj. (...) Vidim da se sva aktivnost svodi na stjecanje uvjeta za zadovoljenje životnih potreba, što opet nema druge svrhe osim produljenja našeg jadnog života. (...) Povlačim se u sebe. Želim naći unutarnji svijet.”

O kojemu je **umjetničkom pravcu** riječ u povijesnome izvoru?

- A. o realizmu
- B. o klasicizmu
- C. o romantizmu
- D. o modernizmu

(1 bod)

21. Što su pripadnici **viših** slojeva **ilirskoga** pokreta **željeli postići** unošenjem elemenata **narodne** nošnje **u svoj** stil odijevanja?

- A. približavanje mađaronima
- B. slijeđenje trendova europske mode
- C. propagiranje ideje ilirskoga pokreta
- D. poticanje razvoja tekstilne industrije

(1 bod)

22. Koji je društveni **sloj najviše** bio **pogođen mjerama** kolektivizacije u socijalističkoj Jugoslaviji?

- A. seljaci
- B. radnici
- C. građani
- D. intelektualci

(1 bod)

Povijest

23. Pozorno **promotrite** slikovni prilog.

Prijevod teksta sa slikovnoga priloga:

„Postupak nad političkim zatvorenicima pod liberalnom vladom.”

Na koji se pokret odnosi prikazani slikovni prilog?

- A. na luditski
- B. na sufražetski
- C. na komunistički
- D. na abolicionistički

(1 bod)

24. Što je od navedenoga bila **posebnost jugoslavenskoga** gospodarstva u odnosu na gospodarstva **drugih** komunističkih **država**?

- A. nacionalizacija
- B. Novi ekonomski plan
- C. plansko gospodarstvo
- D. radničko samoupravljanje

(1 bod)

25. Pozorno **promotrite** slikovni prilog.

Grafit u Lausannei (Švicarska) iz 2004. godine:

„~~WEF~~, Gospodarski rast je ludost!”

(WEF – kratica za „World Economic Forum” ili Svjetski ekonomski forum)

Kakvo **gledište o suvremenome gospodarstvu** zastupa autor prikazanoga grafita?

- A. liberalno
- B. socijalno
- C. kapitalističko
- D. antiglobalističko

(1 bod)

Povijest

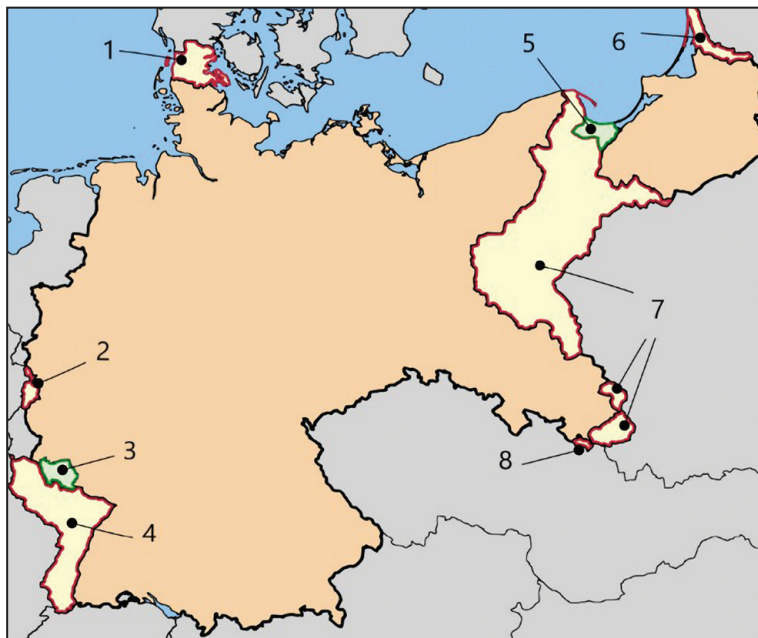
---

26. Što je od navedenoga bio **temelj globalne utrke** u početcima svemirskoga programa **neposredno nakon** Drugoga svjetskog rata **za razliku od** istraživanja svemira **krajem 20. i početkom 21. stoljeća**?

- A. istraživanje Mjeseca
- B. razvoj umjetne inteligencije
- C. vojni projekti i industrija
- D. naseljavanje drugih planeta

(1 bod)

27. Pozorno **pogledajte** povijesni zemljovid.

Kojim je **brojem** na povijesnome zemljovidu označeno **područje slobodnoga grada Danziga**?

- A. brojem 3
- B. brojem 4
- C. brojem 5
- D. brojem 6

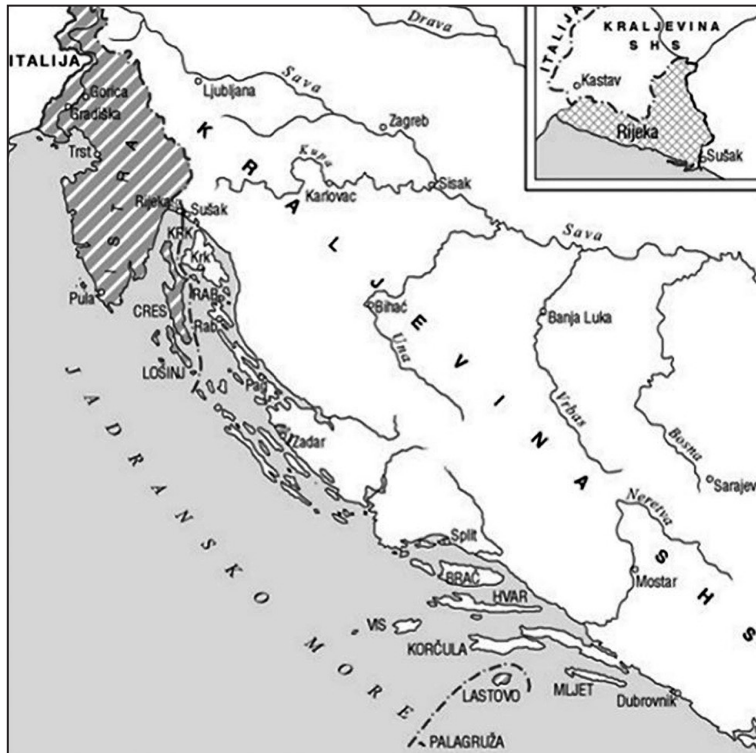
(1 bod)

28. Što je od navedenoga bila **posljedica atentata** na zastupnike u **beogradskoj** skupštini?

- A. nastanak Države SHS
- B. nastanak ustaškoga pokreta
- C. napad Sila osovina na Jugoslaviju
- D. dolazak regenta Aleksandra na prijestolje

(1 bod)

29. Pozorno pogledajte povijesni zemljovid.

Kojim je **sporazumom predložena teritorijalna podjela** prikazana na povijesnome zemljovidu?

- A. Londonskim ugovorom iz 1915. godine
- B. Versajskim ugovorom iz 1919. godine
- C. Rapalskim ugovorom iz 1920. godine
- D. Rimskim ugovorima iz 1941. godine

(1 bod)

Povijest

---

30. Pozorno **pročitajte** povijesni izvor.

„Principi dr. Andrije Štampara:

1. Važnije je obavještavanje naroda od zakona.
2. Najvažnije je pripremiti u jednoj sredini teren i pravilno shvaćanje o zdravstvenim pitanjima.
3. Pitanjem narodnog zdravlja i radom na njegovom unapređenju trebaju se baviti svi, bez razlike.
4. Socijalna terapija bitnija je od individualne.
5. Liječnik ne smije biti ekonomski ovisan o bolesniku.
6. Ne smije se raditi razlika između ekonomski jakih i slabih.
7. U zdravstvenoj organizaciji liječnik treba tražiti bolesnika, a ne obrnuto, kako bi se obuhvatili svi oni koji trebaju zaštitu.
8. Liječnik treba biti narodni učitelj.
9. Pitanje narodnog zdravlja je od većeg ekonomskog nego humanitarnog značaja.
10. Glavno mjesto liječničkog djelovanja je tamo gdje ljudi žive, a ne ordinacija.”

Na osnutak koje se ustanove u Hrvatskoj između dvaju svjetskih ratova odnose nabrojani principi?

- A. Instituta „Ruđer Bošković”
- B. Medicinskoga fakulteta
- C. Škole narodnoga zdravlja
- D. Zavoda za tropske bolesti

(1 bod)

II. Zadatci višestrukoga izbora (kronologije)

U sljedećim zadacima **od više** ponuđenih odgovora samo je **jedan točan**.
Točne odgovore morate **označiti** znakom **X** na **listu za odgovore**.
Točan odgovor donosi **jedan bod**.

31. U kojemu su nizu **točno** kronološki **poredani** događaji iz **Peloponeskoga** rata?

- A. Arhidamov rat → Nikijin mir → Sicilska ekspedicija → Dekelejski rat
- B. Arhidamov rat → Nikijin mir → Dekelejski rat → Sicilska ekspedicija
- C. Nikijin mir → Arhidamov rat → Sicilska ekspedicija → Dekelejski rat
- D. Nikijin mir → Sicilska ekspedicija → Dekelejski rat → Arhidamov rat

(1 bod)

32. U kojemu su nizu **točno poredane kulture** na području Hrvatske?

- A. vučedolska kultura → hvarska kultura → kultura Ilira
→ danilska kultura
- B. danilska kultura → hvarska kultura → vučedolska kultura → kultura Ilira
- C. vučedolska kultura → hvarska kultura → danilska kultura
→ kultura Ilira
- D. hvarska kultura → danilska kultura → vučedolska kultura
→ kultura Ilira

(1 bod)

Povijest

---

33. U kojemu su nizu **točno** kronološki **poredane** **dinastije** koje su **vladale** Francuskom?

- A. dinastija Valois → dinastija Karolinga → dinastija Capet
→ dinastija Bourbon
- B. dinastija Bourbon → dinastija Capet → dinastija Valois
→ dinastija Karolinga
- C. dinastija Karolinga → dinastija Bourbon → dinastija Valois
→ dinastija Capet
- D. dinastija Karolinga → dinastija Capet → dinastija Valois
→ dinastija Bourbon

(1 bod)

34. U kojemu su nizu **točno** kronološki **poredani** događaji iz povijesti **srednjega vijeka** na području **Dalmacije** i **Dubrovačke Republike**?

- A. Dubrovačka komuna dobiva statut → križarsko osvajanje Zadra
→ Mir u Zadru → Ladislav Napuljski prodaje prava na Dalmaciju
- B. križarsko osvajanje Zadra → Mir u Zadru
→ Ladislav Napuljski prodaje prava na Dalmaciju
→ Dubrovačka komuna dobiva statut
- C. križarsko osvajanje Zadra → Mir u Zadru
→ Dubrovačka komuna dobiva statut
→ Ladislav Napuljski prodaje prava na Dalmaciju
- D. križarsko osvajanje Zadra → Dubrovačka komuna dobiva statut
→ Mir u Zadru → Ladislav Napuljski prodaje prava na Dalmaciju

(1 bod)

35. U kojemu su nizu **točno kronološki poredani** novovjekovni umjetnički **stilovi**?

- A. klasicizam → romantizam → realizam → impresionizam
- B. klasicizam → realizam → romantizam → impresionizam
- C. klasicizam → romantizam → impresionizam → realizam
- D. realizam → romantizam → klasicizam → impresionizam

(1 bod)

36. U kojemu su nizu **točno kronološki poredani** događaji **iz** vremena **hrvatskoga narodnog preporoda**?

- A. pokrenute „Novine horvatzke” → pokrenute „Novine Ilirske”
→ osnovana Ilirska stranka → zabranjeno ilirsko ime
- B. pokrenute „Novine Ilirske” → pokrenute „Novine horvatzke”
→ osnovana Ilirska stranka → zabranjeno ilirsko ime
- C. pokrenute „Novine horvatzke” → pokrenute „Novine Ilirske”
→ zabranjeno ilirsko ime → osnovana Ilirska stranka
- D. osnovana Ilirska stranka → pokrenute „Novine Ilirske”
→ pokrenute „Novine horvatzke” → zabranjeno ilirsko ime

(1 bod)

Povijest

---

37. U kojemu su **nizu** točno **kronološki** poredani **događaji** iz opće povijesti **nakon Drugoga svjetskog rata**?

- A.** nirnberški proces → osnivanje NATO saveza
→ osnivanje Varšavskoga pakta → početak Korejskoga rata
- B.** početak Korejskoga rata → osnivanje NATO saveza
→ nirnberški proces → osnivanje Varšavskoga pakta
- C.** nirnberški proces → osnivanje NATO saveza
→ početak Korejskoga rata → osnivanje Varšavskog pakta
- D.** nirnberški proces → osnivanje Varšavskoga pakta
→ početak Korejskoga rata → osnivanje NATO saveza

(1 bod)

38. U kojemu su **nizu** točno **kronološki** poredani događaji iz **Drugoga svjetskog rata** na području **Jugoslavije**?

- A.** osnivanje logora Danica na području NDH
  - ustaše objavljuju raskid Rimskih ugovora
  - održano drugo zasjedanje AVNOJ-a
  - osnivanje Sisačkoga partizanskog odreda
- B.** osnivanje logora Danica na području NDH
  - osnivanje Sisačkoga partizanskog odreda
  - ustaše objavljuju raskid Rimskih ugovora
  - održano drugo zasjedanje AVNOJ-a
- C.** ustaše objavljuju raskid Rimskih ugovora
  - osnivanje Sisačkoga partizanskog odreda
  - održano drugo zasjedanje AVNOJ-a
  - osnivanje logora Danica na području NDH
- D.** osnivanje Sisačkoga partizanskog odreda
  - osnivanje logora Danica na području NDH
  - održano drugo zasjedanje AVNOJ-a
  - ustaše objavljuju raskid Rimskih ugovora

(1 bod)

III. Zadatci višestrukoga izbora (uz polazni sadržaj)

U sljedećim zadatcima **proučite** povijesne izvore, povijesne zemljovide i slikovne priloge te **odgovorite** na postavljena pitanja.

Od više ponuđenih odgovora samo je **jedan točan**.

Točne odgovore morate **označiti** znakom **X** na **listu za odgovore**.

Točan odgovor donosi **jedan bod**.

39. Pozorno **promotrite** slikovne priloge i **odgovorite** na postavljena pitanja.

39.1. Koja je **bitka** prikazana na slikovnome prilogu?

- A. kod Guagamele
- B. kod Granika
- C. kod Heroneje
- D. kod Issa

(1 bod)

39.2. Kako se naziva **tehnika** u kojoj je izrađen slikovni prikaz?

- A. vitraj
- B. reljef
- C. ulje na platnu
- D. mozaik

(1 bod)

Povijest

40. Pozorno **promotrite** slikovni prilog i **odgovorite** na postavljena pitanja.

40.1. U kojemu su se **antičkom naselju** nalazile prikazane statue?

- A. u Andautoniji
- B. u Naroni
- C. u Iaderi
- D. u Sisciji

(1 bod)

40.2. Kojemu **razdoblju rimske** povijesti **pripadaju** prikazane statue?

- A.** kraljevstva
- B.** republike
- C.** carstva
- D.** kasnoga kršćanstva

(1 bod)

Povijest

41. Pozorno **promotrite** slikovni prilog i **odgovorite** na postavljena pitanja.

41.1. Koji je **motiv** prikazan na slikovnome prilogu?

- A. posljednji sud
- B. paklene muke
- C. silazak duša u Had
- D. Prometejeva krađa vatre bogovima

(1 bod)

41.2. U kojemu je **povijesnom razdoblju** nastao slikovni prilog?

- A.** u antici
- B.** u srednjemu vijeku
- C.** u ranome novomu vijeku
- D.** u suvremenome dobu

(1 bod)

42. Pozorno **pročitajte** povijesni izvor i **odgovorite** na postavljena pitanja.

„Svět se konča i slnce jur zahodi, pravda gine, ljubav stine, tma ishodi. Djavaľ jure svoju vojsku kupno vodi, gda se svrši Sveto pismo dan prihodi... Grđinali, biskupi i opati misle, Boga ostavivše, ľě o zlati. Duhovna řeč ot njih se ne more imati ako im se pěnezi prije ne plati. Liceměri, vražji posli, světom hine, zlato, srebro i čto mogu moćno pline. Antihristu put gotove, zlo v tom čine. Se su oni kěmi duš mnogo gine.”

42.1. O kojemu problemu u Crkvi govori ulomak iz navedenoga srednjovjekovnog djela?

- A. o celibatu
- B. o krivovjerju
- C. o ređenju žena
- D. o bogaćenju klera

(1 bod)

42.2. Koji je od navedenih pokreta iz 16. stoljeća u svojem prijedlogu reformi **iznosio sličnu kritiku** crkvenih vlasti?

- A. Iuditi
- B. luterani
- C. valdenzi
- D. bogumili

(1 bod)

43. Pozorno **pročitajte** povijesni izvor i **odgovorite** na postavljena pitanja.

„(...) Danas se crna roba iz Afrike vozi kriomice i skriva se ko kava i slador u tmične magazine, dok se udesi dobra zgoda za koristnu razprodaju u nutarnju Ameriku. Do sada nije sve nastojanje englezke vlade prepriečilo sramotni taj pazar, dapače je strogost zakona kukavnim crncem mnogo više škodila. Prije se naime slobodno i javno tržilo, a danas skrivomce, pa stoga se nakrca tim više crne robe u ladje, gdje se od množine natrpane svjetine izleže nečistoća, smrad, bolest, pa ih množina umre putem, oslabi, osliepi, koja nevaljala roba se bez prevelike tuge u more pobaca. Pitanje robova nije jošte riješeno – nego eno se rješava danas u strahovitih bitkah sjeverne i južne Amerike, nečuvenim krvoprolićem, i dao svemogući Bog da se rieši, kako žele svi ljudi dobra srca i da se bude spominjalo samo u knjigah povjestnih, a u životu da nestane traga i glasa trgovini čovječnim mesom.”

„Sajam robova u Americi”, Hrvatski koledar, 1862. godina

43.1. Kakav je **autorov stav** o trgovini robljem?

- A. pozitivan
- B. neutralan
- C. osuđujući
- D. podržavajući

(1 bod)

43.2. Što autor povijesnoga izvora **ističe kao problem** u trgovini robljem?

- A. da su strogi zakoni smanjili trgovinu robljem
- B. da se zakonima zabranilo trgovinu robljem
- C. da se zakonima omogućilo trgovinu robljem
- D. da su strogi zakoni potaknuli nelegalnu trgovinu robljem

(1 bod)

44. Pozorno **pročitajte** povijesni izvor i **odgovorite** na postavljena pitanja.

„(...) Pošto smo razmislili o ovoj stvari (...) odlučili smo postaviti stalnu odredbu o daćama (...) u zemlji našoj gore spomenutoj donjoj Slavoniji, naime u županijama Virovitičkoj, Požeškoj i Srijemskoj (...)

Prvo. Od jednog čitavog selišta (...) zemaljskom gospodinu (...) dat će se 3 forinta u dva roka (...) pored toga obavljat će poslove 24 dana s dvoje marve od izlaska sunca do zapada (...) ako kmet ne bi imao marve, ili bi zemaljski gospodin trebao kakovog posla što se obavlja pješice, onda se posao od jednog dana s marvom otkupljuje s dva dana pješačkog posla.

Treće. Od čitavog selišta kmet je dužan da na godinu svom zemaljskom gospodinu doveze jedan hvat drva iz šume, koja se nalazi na području sela (...)

44.1. Koji je vladar **propisao** navedene **mjere**?

- A. ban Ivan Mažuranić
- B. ban Josip Jelačić
- C. Karlo III. Habsburški
- D. Marija Terezija

(1 bod)

44.2. Kako se naziva **oblik vladavine** čija su **obilježja opisana** u povijesnome izvoru?

- A. teokracija
- B. tetrarhija
- C. federativna republika
- D. prosvijećeni apsolutizam

(1 bod)

45. Pozorno **pročitajte** povijesni izvor i **odgovorite** na postavljena pitanja.

„Znali smo da svijet neće biti isti. Nekoliko ljudi se nasmijalo, nekolicina je plakala. Većina ljudi je šutjela. Sjetio sam se retka iz hinduističkog spisa, Bhagavad-Gite; Vishnu pokušava nagovoriti princa da treba izvršiti svoju dužnost te pokušavajući ga impresionirati, poprima njegov ratnički oblik i kaže: „Sad sam postao Smrt, uništavač svjetova.“

Pretpostavljam da smo tada svi tako nekako razmišljali.”

45.1. Koji je **događaj opisan** u povijesnome izvoru?

- A. prva detonacija atomske bombe
- B. prva detonacija hidrogenske bombe
- C. rezultat djelovanja njemačkih raketa V-1 i V-2
- D. bacanje atomske bombe na Hirošimu i Nagasaki

(1 bod)

45.2. Kako se **naziva projekt** kojim je **realiziran događaj** opisan u povijesnome izvoru?

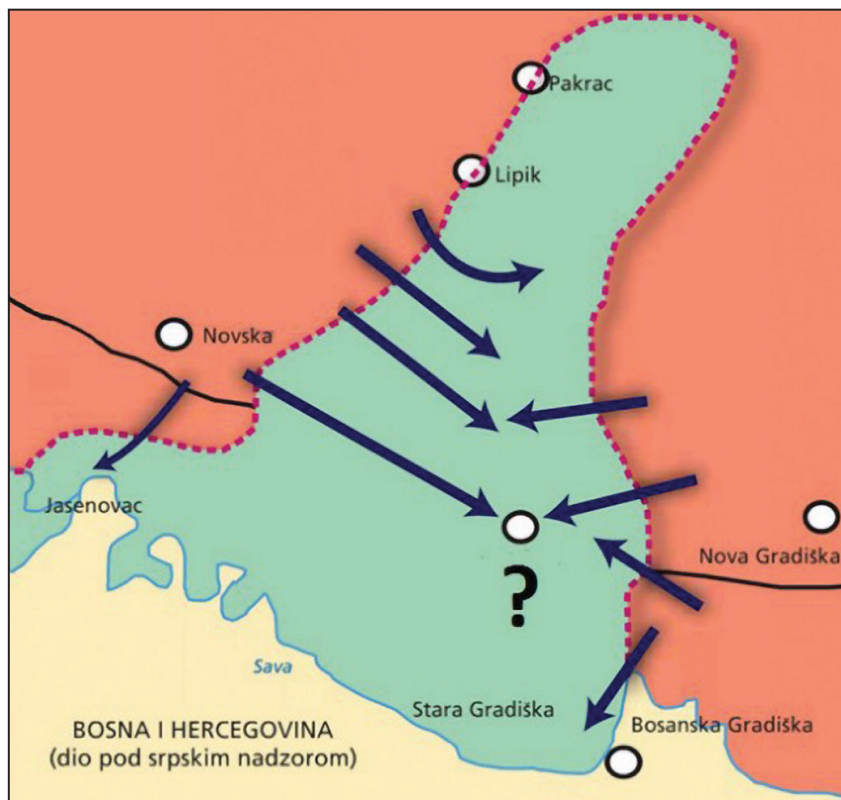
- A. Apollo
- B. Manhattan
- C. Nautilus
- D. Overlord

(1 bod)

Povijest

46. Pozorno **pogledajte** povijesni zemljovid i **odgovorite** na postavljena pitanja.

46.1. Kako se naziva **vojno-redarstvena akcija** prikazana na povijesnome zemljovidu?

- A. „Grom”
- B. „Oluja”
- C. „Bljesak”
- D. „Maestral”

(1 bod)

46.2. Koji je prostor oslobođen prikazanom vojnom operacijom?

- A.** istočne Slavonije
- B.** zapadne Slavonije
- C.** zapadnoga Srijema
- D.** sjeverne Dalmacije

(1 bod)

IV. Zadatak produženoga odgovora

U sljedećemu zadatku pažljivo **promotrite** povijesni izvor i **odgovorite** na postavljena pitanja **na predviđeno** mjesto **u ispitnoj knjižici**.

47. Pažljivo **pročitajte** povijesni izvor i **odgovorite** na postavljena pitanja.

„Kada tijekom ljudske povijesti postane neophodno za jedan narod da raskine političke sprege koje su ga povezivale sa drugim, i preuzme odvojeno i ravnopravno mjesto među moćima na zemlji, na koje mu zakoni prirode i Prirodnog Boga daju pravo, dužno poštovanje mišljenja čovječanstva od njega zahtijeva da objavi razloge koji ga nagone na odvajanje. Mi smatramo ove istine očiglednim: da su svi ljudi stvoreni jednaki, da su obdareni od strane njihovog Tvorca određenim neotuđivim pravima, među kojima su život, sloboda i težnja za srećom. – U cilju osiguravanja ovih prava, vlade ustanovljene među ljudima, izvode svoje zakonite moći iz suglasnosti onih nad kojima se vlada. – Ako ikada ijedan oblik vlade postane prepreka ostvarivanju ovih ciljeva, pravo je naroda da ga promjeni ili ukine, da ustanovi novu vladu, koja će ležati na temeljima takvih načela, i organizirati svoje moći tako da najbolje utječe na narodnu sigurnost i sreću. Razboritost će, zaista, zahtijevati da davno ustanovljene vlade ne bi trebalo mijenjati zbog nebitnih i prolaznih razloga; tako je i svo iskustvo pokazalo da su ljudi više raspoloženi da trpe kada su zla podnošljiva, nego da uklone nepravdu ukidanjem oblika (vlasti) na koje su navikli. Ali kada se dugi niz zloupotreba i uzurpacija, narušavajući stalno isti objekt, pokaže kao namjera dovođenja ljudi pod apsolutni despotizam, pravo je ovih ljudi, njihova je dužnost, da zbace takvu vladu, i uspostave nove čuvare svoje buduće sigurnosti.

Takva je bila strpljiva patnja ovih kolonija, takva je sada potreba koja ih prisiljava da promjene svoj raniji oblik vlasti. Prošlost sadašnjeg kralja Velike Britanije povijest je neprekidnih povreda i uzurpacija koje za svoj direktni cilj imaju uspostavljanje apsolutne tiranije nad ovim državama. Da bismo to dokazali, treba izložiti iskrenome svijetu ove činjenice: Odbacio je njihovu suglasnost zakonima, najkorisniju i neophodnu za opće dobro. Zabranio je njihovim guvernerima da usvajaju zakone od neposredne i hitne važnosti, ili je suspendirao njihovo djelovanje do njegovog pristanka. Oni tako suspendirani ostaju, jer on potpuno zanemaruje da se njima pozabavi. Odbio je usvojiti ostale zakone o naseljavanju velikog broja ljudi, osim ako bi se ti ljudi odrekli prava na predstavljanje u zakonodavnom tijelu, prava koje je za njih neprocjenjivo, a opasno i strašno samo tiraninu. Sazivao je zakonodavna tijela na mjestima neuobičajenim, neudobnim i dalekim od mjesta čuvanja njihovih javnih akata, u cilju zamaranja radi povinovanja njegovim mjerama. Više puta je raspustio Predstavničke domove, zbog izuzetno čvrstog protivljenja njegovim napadima na ljudska prava. Odavno je odbijao da poslije takvog raspuštanja drugi budu izabrani, čime su se neuništive zakonodavne moći vratile cjelokupnom narodu na raspolaganje. Država je, u međuvremenu, bila izložena svim opasnostima od invazije izvana, i potresima iznutra. Nastojao je spriječiti naseljavanje ovih država; i u tu svrhu vršio opstrukciju Zakona o primanju stranaca u državljanstvo; odbijajući usvojiti druge zakone koji bi ohrabрили njihove migracije ovamo i podižući nivo uvjeta za novo prisvajanje zemlje. Vršio je opstrukciju nad Ministarstvom pravde, odbijajući da dâ pristanak na zakone o uspostavljanju sudstva.”

Povijest

47.1. Odredite vrijeme i kontekst nastanka povijesnoga izvora.

Objasnite društveno-povijesne okolnosti koristeći se sljedećim pojmovima:

„kolonizacija”, „gospodarstvo Sjeverne Amerike”, „rat za neovisnost”, „Deklaracija o neovisnosti” i „Mir u Parizu”.

[illegible]

(3 boda)

Povijest

47.2. Navedite komu je povijesni izvor bio namijenjen.

Objasnite svrhu i poruku prikazanoga povijesnoga izvora.

[illegible]

(3 boda)

47.3. Navedite iz povijesnoga izvora **tri primjera/elementa** koji **ukazuju** na njegovu **svrhu**.

(3 boda)

Prazna stranica